Journal of Local Governance and Innovation : Vol. 10 No. 2 (2026) : May-August : Article ID: e301774
วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น : ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 (2569) : พฤษภาคม-สิงหาคม ISSN 3027-8120 (Print) ISSN 2673-0405 (Online)

รูปแบบการจัดการป่าชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองเม็ก ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

Community Forest Management Model through Public Participation in the Nong Mek Community Forest Area, Ko Kaeo Subdistrict, Selaphum District, Roi Et Province

เสกสรรค์ สนวา[1*], และ ประจิตร ประเสริฐสังข์[2]

Seksan Sonwa[1*], and Prajirt Prasertsang[2]

[1-2]คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด; Faculty of Law and Politics, Roi Et Rajabhat University, Thailand.

*Corresponding Author; e-mail : seksan@reru.ac.th.

DOI : 10.65205/jlgisrru.2026.e301774

Received : May 8, 2026; **Revised :** May 30, 2026; **Accepted :** June 12, 2026

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนบ้านหนองเม็ก (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน และ (3) เสนอรูปแบบการจัดการป่าชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองเม็ก งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 20 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยเทคนิคการตรวจสอบแบบสามเส้า

ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.99, S.D. = 0.89) ได้แก่ การขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกติกาและแนวทางการจัดการป่าชุมชน การประชาสัมพันธ์ข้อมูลยังไม่ทั่วถึง และการขาดงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมป่าชุมชน (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.03, S.D. = 0.85) ส่วนผลการวิเคราะห์การถดถอยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์และอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชุมชน (β = .396) ด้านการดำเนินงานและจัดกิจกรรมในป่าชุมชน (β = .315) ด้านการวางแผนการจัดการป่าชุมชน (β = .284) และด้านการติดตามและประเมินผล (β = .221) อย่าง

Citation : Sonwa, S., & Prasertsang, P. (2026). Community Forest Management Model through Public Participation in the Nong Mek Community Forest Area, Ko Kaeo Subdistrict, Selaphum District, Roi Et Province. *Journal of Local Governance and Innovation, 10*(2), e301774. https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e301774

มีนัยสำคัญทางสถิติ (p < .001) และ (3) รูปแบบการจัดการป่าชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน 4 มิติ ได้แก่ การร่วมวางแผน การร่วมแสดงความคิดเห็น การร่วมตัดสินใจ และการร่วมใช้ประโยชน์ ภายใต้หลักการ “การจัดการของชุมชนและเพื่อชุมชน” ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียน และภาคประชาชนในการจัดการป่าชุมชนอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ (Keywords) : การจัดการป่าชุมชน, การมีส่วนร่วมของประชาชน, ทรัพยากรร่วม, การพัฒนาอย่างยั่งยืน

Abstract

This research aimed to study (1) the problems and obstacles to public participation in the management of the Nong Mek community forest, (2) the factors affecting public participation in the management of the community forest, and (3) to propose a model for community forest management through public participation in the Nong Mek community forest area. This research was a mixed-methods study. Quantitative research used questionnaires to collect data from a 300-person sample obtained through simple random sampling. Data were analyzed using descriptive statistics, including percentages, means, and standard deviations, and inferential statistics, including Pearson correlation coefficient analysis and multiple regression analysis. Qualitative research used in-depth interviews and focus group discussions with 20 key informants. Data were analyzed using content analysis, and data reliability was checked using triangulation techniques.

The research results found that (1) the problems and obstacles to public participation in the management of the community forest were, overall, at a moderate level ($\bar{x}$ = 2.99, S.D. = 0.89), including a lack of knowledge and understanding about the rules and guidelines for community forest management, insufficient information dissemination, and a lack of budget to support community forest activities; and (2) the factors affecting public participation in the management of the community forest. Overall, the level of participation was moderate ($\bar{x}$ = 3.03, S.D. = 0.85). The results of the regression analysis showed that the utilization and conservation of community forest resources (β =.396), operations and activities in the forest (β =.315), planning for community forest management (β =.284), and monitoring and evaluation (β =.221), all of which were statistically significant (p <.001). (3) The model for managing community forests through public participation in 4 dimensions, namely joint planning, joint expressing opinions, joint decision-making, and joint utilization, under the principle of "community management and for the community," reflects the

Citation : เสกสรรค์ สนวา, และ ประจิตร ประเสริฐสังข์. (2569). รูปแบบการจัดการป่าชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองเม็ก ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, *10*(2), e301774. https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e301774

creation of a collaborative network between the community, local government organizations, schools, and the public sector in managing community forests sustainably.

Keywords : community forest management, public participation, common-pool resources, sustainable development

บทนำ (Introduction)

ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศ เศรษฐกิจ และวิถีชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะชุมชนท้องถิ่นที่ต้องพึ่งพาทรัพยากรป่าไม้ในการดำรงชีวิต ทั้งในด้านแหล่งอาหาร แหล่งน้ำ และรายได้ของครัวเรือน อย่างไรก็ตามปัญหาการลดลงของพื้นที่ป่าไม้ การบุกรุกทำลายป่าและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่สมดุล ยังคงเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทยมาอย่างต่อเนื่อง สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าไม้ไม่สามารถอาศัยเพียงบทบาทของภาครัฐเท่านั้น แต่จำเป็นต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการบนพื้นฐานของ “สิทธิชุมชน” ซึ่งเป็นหลักการสำคัญที่ยอมรับว่าชุมชนมีสิทธิในการดูแล อนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของตนเอง การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยสร้างความตระหนัก ความรู้สึกเป็นเจ้าของ และความร่วมมือในการดูแลรักษาป่าชุมชนให้เกิดความยั่งยืน ทั้งนี้ หากขาดการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ อาจส่งผลให้เกิดปัญหาการลักลอบตัดไม้และการบุกรุกพื้นที่ป่า ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการจัดการป่าชุมชน (นันทพงศ์ ปุณขันธ์, 2552 อ้างถึงในกนกวรรณ ทุมอนันต์, อดิศักดิ์ ทุมอนันต์ และฉัตรชัย ชมชา, 2564) จากข้อมูลสถานการณ์พื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2567 พบว่า พื้นที่ป่าไม้ประเทศไทยปี 2567 คิดเป็น 31.46 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ประเทศไทยหรือเท่ากับ 101,785,271.58 ไร่ ลดลงจากเดิมร้อยละ 0.03 หรือคิดเป็นพื้นที่ลดลง 32,884.18 ไร่ โดยในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2558 – 2567) พบการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าไม้สะสมมีพื้นที่ป่าเพิ่มขึ้น 331,951.68 ไร่ แต่ลดลงถึง 832,080.72 ไร่ ดังนั้น การดูแลรักษาและอนุรักษ์ป่าไม้จึงเป็นภารกิจสำคัญที่ทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกันเพื่อรักษาทรัพยากรป่าไม้ให้คงอยู่คู่กับชุมชนและสังคมไทยต่อไป (มูลนิธิสืบนาคะเสถียร, 2567)

ป่าชุมชนบ้านหนองเม็ก ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นป่าชุมชนที่อยู่ในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าดงหันและป่าโคกสูง ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าไม้ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มีพื้นที่จำนวน 285 ไร่ ป่าชุมชนแห่งนี้ถือเป็นแหล่งอาหารและแหล่งรายได้ของประชาชนในพื้นที่และหมู่บ้านใกล้เคียง อย่างไรก็ตามในปัจจุบันยังคงพบปัญหาการลักลอบตัดไม้ การแผ้วถางพื้นที่ป่าเพื่อใช้เป็นพื้นที่ทำกินอยู่เป็นประจำ ส่งผลให้ป่าชุมชนแห่งนี้เกิดการเสื่อมโทรมลงอย่างต่อเนื่อง การจัดการป่าชุมชนจึงเป็นแนวทางสำคัญที่จะช่วยให้ป่าชุมชนยังคงความอุดมสมบูรณ์ต่อได้ โดยท้องถิ่นหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจช่วยกันจัดโครงการหรือกิจกรรมอบรมให้ความรู้ การกำหนดธรรมนูญชุมชน และการปลูกฝังจิตสำนึกใน

Citation : Sonwa, S., & Prasertsang, P. (2026). Community Forest Management Model through Public Participation in the Nong Mek Community Forest Area, Ko Kaeo Subdistrict, Selaphum District, Roi Et Province. *Journal of Local Governance and Innovation, 10*(2), e301774. https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e301774

การหวงแหนป่าไม้ในฐานะทรัพยากรร่วมของชุมชน เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนเกิดความรู้สึกรักและหวงแหนป่าของตนเอง ดังนั้น การจัดการป่าชุมชนของแต่ละพื้นที่อาจมีความแตกต่างกันไปตามบริบทของชุมชนนั้นๆ แม้ว่างานวิจัยที่ผ่านมาได้ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้และการอนุรักษ์ป่าชุมชนในหลายพื้นที่ เช่น การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน รูปแบบการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และบทบาทของชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (สุวัฒ ดวงแสนพุด, 2564; กนกวรรณ ทุมอนันต์ และคณะ, 2564) แต่การวิจัยส่วนใหญ่มุ่งอธิบายปัจจัยทั่วไปหรือรูปแบบการจัดการในภาพรวม ขณะที่ยังขาดการศึกษาเชิงลึกที่มุ่งวิเคราะห์รูปแบบการจัดการป่าชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนภายใต้บริบทเฉพาะของพื้นที่ซึ่งมีความแตกต่างทั้งด้านวิถีชีวิต ความเชื่อ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และโครงสร้างทางสังคมในแต่ละชุมชน โดยเฉพาะป่าชุมชนบ้านหนองเม็กที่ยังไม่ปรากฏการวิจัยเชิงบูรณาการเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค ปัจจัยที่ส่งผล และรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนอย่างเป็นระบบ

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการป่าชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองเม็ก ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” เพื่อเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนบ้านหนองเม็กให้คงความอุดมสมบูรณ์ได้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนบ้านหนองเม็ก ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนบ้านหนองเม็ก ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อเสนอรูปแบบการจัดการป่าชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนบ้านหนองเม็ก ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

1) แนวคิดการจัดการทรัพยากรร่วม (Common-Pool Resource Management)

ทรัพยากรร่วมต้องมีการจัดการให้เกิดความยั่งยืนผ่านสถาบันทางสังคมและกฎกติกาที่ชุมชนร่วมกันสร้างขึ้น เช่น การกำหนดขอบเขตของทรัพยากรอย่างชัดเจน การมีส่วนร่วมในการกำหนดกติกา การติดตามการตรวจสอบ การกำหนดมาตรการลงโทษ และการแก้ไขความขัดแย้งในระดับชุมชน (Elinor Ostrom, 1990) ทรัพยากรร่วมจึงเป็นทรัพยากรที่มิได้เป็นกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลและชาวบ้านสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันได้ (สุจิตรา สามัคคีธรรม, สมศักดิ์ สามัคคีธรรมและ สุวิมล ไชยพันธ์พงษ์, 2561)

Citation : เสกสรรค์ สนวา, และ ประจิตร ประเสริฐสังข์. (2569). รูปแบบการจัดการป่าชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองเม็ก ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, *10*(2), e301774. https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e301774

2) แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation)

Sherry R. Arnstein (1969) ได้เสนอแนวคิดว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการรับรู้ข้อมูลข่าวสารระดับอำนาจสำหรับการตัดสินใจของประชาชนที่มีต่อกระบวนการสาธารณะ เช่น การรับฟังข้อมูล การปรึกษาหารือ การการตัดสินใจ การกำหนดทิศทางการดำเนินงานในบริบทของการจัดการป่าชุมชน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการป่าชุมชนอย่างยั่งยืน ดังนั้น ประชาชนต้องทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดอิทธิพลต่อรองอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ การปรับปรุงสถานภาพทางสังคมในกลุ่มชุมชน (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2550) ในขณะที่บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล (2548) มองการมีส่วนร่วมของประชาชนว่ามีระดับต่ำไปสู่ระดับมาก ผ่านระดับการให้ข้อมูล ระดับการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน ระดับการปรึกษาหารือ ระดับการวางแผนร่วมกัน ระดับการร่วมปฏิบัติ และระดับการควบคุมโดยประชาชน

3) แนวคิดธรรมาภิบาลท้องถิ่น (Local Governance)

UNDP (1997) ได้เสนอแนวคิดธรรมาภิบาลท้องถิ่นว่า เป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม ประสิทธิภาพ และความเสมอภาค โดยธรรมาภิบาลชุมชนสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการจัดการป่าชุมชน โดยเฉพาะการเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดกติกา การตรวจสอบ การรับผิดชอบร่วมกันและการสร้างความเป็นเจ้าของร่วม ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้เกิดความยั่งยืนของการจัดการป่าชุมชน ในขณะที่สาคร พรหมโคตร, พระครูอนุกูลปริยัติการ, พระกฤษดา กิตฺติโสภโณ (2568) มองว่า หลักธรรมาภิบาล คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ซึ่งการจัดการป่าชุมชนก็จำเป็นต้องอาศัยท้องถิ่นในการช่วยขับเคลื่อนเพื่อให้ป่าชุมชนเกิดความยั่งยืน

4)การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development)

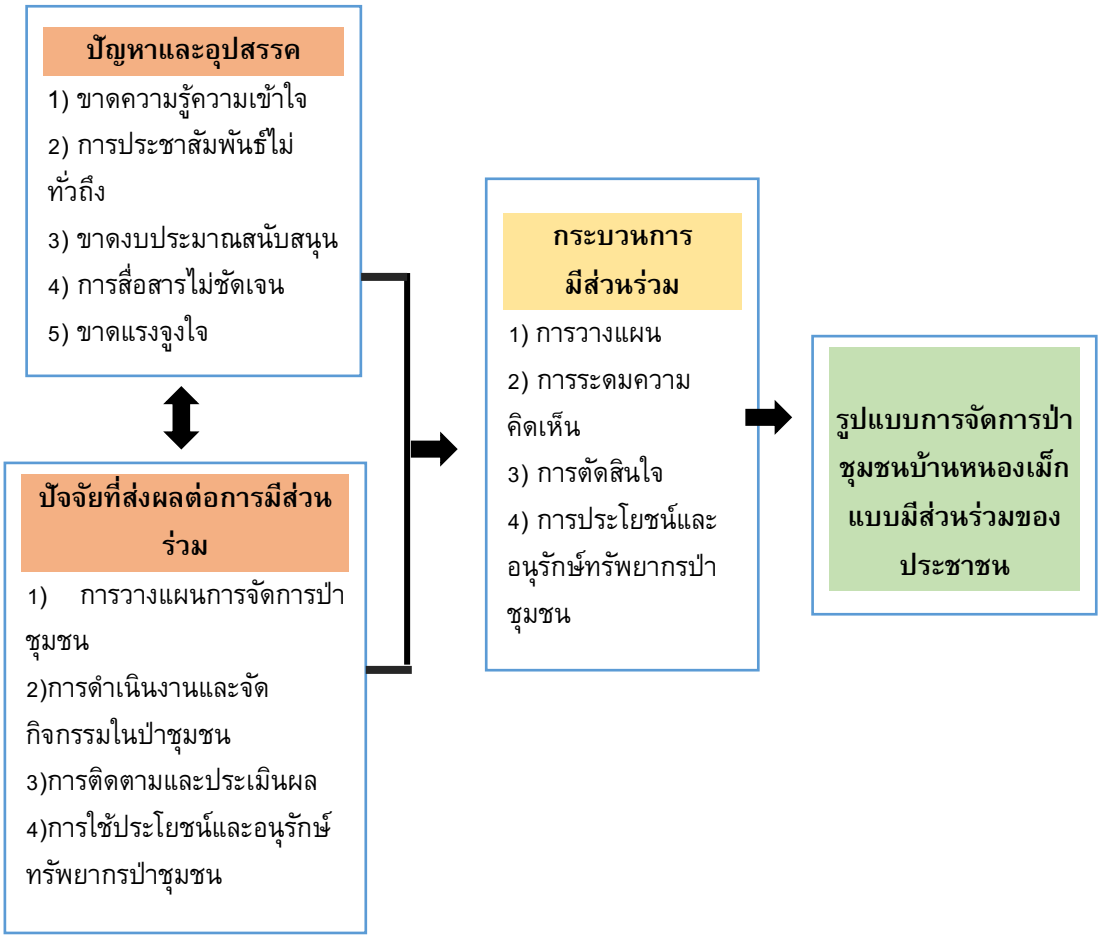
การพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึง กระบวนการพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของคนในปัจจุบันโดยไม่บั่นทอนศักยภาพหรือความสามารถของคนรุ่นต่อไปในการตอบสนองความต้องการของตนเอง (WCED, 1987) ซึ่งเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โดยมีเป้าหมายระดับโลก 17 ข้อ ที่กำหนดโดยองค์การสหประชาชาติ (UN) เพื่อใช้เป็นกรอบการพัฒนาตั้งแต่บัดนี้ถึงปี 2030 ซึ่งการจัดการป่าชุมชนจัดอยู่ในเป้าหมายที่ 15 *ปกป้อง ฟื้นฟู และสนับสนุนการใช้ระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน ต่อสู้การกลายสภาพเป็นทะเลทราย หยุดการเสื่อมโทรมของที่ดินและฟื้นสภาพกลับมาใหม่ และหยุดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ* ดังนั้น การจะบรรลุการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้แก่ การเติบโตทางเศรษฐกิจ (economic growth) ความครอบคลุมทางสังคม (social inclusion) และการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม (environmental protection) โดยองค์ประกอบทั้ง 3 ประการนี้ จะทำให้บรรลุเป้าหมายหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ (ปลายฟ้า โตศักดิ์สิทธิ์, 2566)

สรุป 4 แนวคิดข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนใน 6 รูปแบบ กล่าวคือ การรับฟังและให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ การปรึกษาหารือ การลงมือปฏิบัติ และกำกับและ

Citation : Sonwa, S., & Prasertsang, P. (2026). Community Forest Management Model through Public Participation in the Nong Mek Community Forest Area, Ko Kaeo Subdistrict, Selaphum District, Roi Et Province. *Journal of Local Governance and Innovation, 10*(2), e301774. https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e301774

ติดตาม ดังนั้น กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเมื่อมีการประสานความร่วมมือในระดับสูงขึ้นย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการป่าชุมชนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิ ประกอบกับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายอย่างจริงจัง ย่อมทำให้การจัดการป่าชุมชนยังคงความอุดมสมบูรณ์และอยู่คู่กับลูกหลานเยาวชนและชุมชนอย่างยั่นสืบไป

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

Citation : เสกสรรค์ สนวา, และ ประจิตร ประเสริฐสังข์. (2569). รูปแบบการจัดการป่าชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองเม็ก ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, *10*(2), e301774. https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e301774

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการป่าชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองเม็ก ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยบูรณาการระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ รายละเอียด ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่บ้านหนองเม็ก ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 370 คน (ผู้ใหญ่บ้านบ้านหนองเม็ก, 2569)

กลุ่มตัวอย่างการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่บ้านหนองเม็ก ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งกลุ่มที่มีความเกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์และการจัดการป่าชุมชนบ้านหนองเม็ก จำนวน 300 คน ได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามแนวทางการวิจัยทางสังคมศาสตร์ และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ทั้งนี้ เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างการวิจัยมีโอกาสได้รับการคัดเลือกอย่างเท่าเทียมกันและได้ข้อมูลที่ครบถ้วน

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้แก่ ผู้นำชุมชน คณะกรรมการป่าชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พระสงฆ์ เยาวชน และประชาชนในพื้นที่ จำนวน 20 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากบทบาทหน้าที่ ประสบการณ์และการมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการป่าชุมชนบ้านหนองเม็ก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนบ้านหนองเม็ก ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนบ้านหนองเม็ก และรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนบ้านหนองเม็ก โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (Likert Scale) ตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2556) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลผล ดังนี้

4.51 – 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50 หมายถึง ระดับมาก
2.51 – 3.50 หมายถึง ระดับปานกลาง
1.51 – 2.50 หมายถึง ระดับน้อย
1.00 – 1.50 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

Citation : Sonwa, S., & Prasertsang, P. (2026). Community Forest Management Model through Public Participation in the Nong Mek Community Forest Area, Ko Kaeo Subdistrict, Selaphum District, Roi Et Province. *Journal of Local Governance and Innovation, 10*(2), e301774. https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e301774

แบบสอบถามได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน และหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ก่อนนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชาชนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.95 แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ใช้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับบริบทของป่าชุมชนบ้านหนองเม็ก สภาพปัญหาและอุปสรรค แนวทางการจัดการป่าชุมชน รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน และข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการป่าชุมชนบ้านหนองเม็ก

แบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่มร่วมกับผู้นำชุมชน คณะกรรมการป่าชุมชน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อร่วมกันสังเคราะห์รูปแบบการจัดการป่าชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยใช้เวลาดำเนินการ 1 ชั่วโมง ณ วัดอัมไพรวัลย์ บ้านหนองเม็ก ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างการวิจัย จำนวน 300 คน และดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 คน รวมทั้งจัดการสนทนากลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและร่วมกันวิเคราะห์รูปแบบการจัดการป่าชุมชนบ้านหนองเม็ก ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร ตำรา งานวิจัย บทความวิชาการ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ "คืนข้อมูลสู่ชุมชน" โดยนำผลการศึกษาที่ได้ไปนำเสนอแก่ชุมชน ณ วัดอัมไพรวัลย์ บ้านหนองเม็ก ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมตรวจสอบและยืนยันความถูกต้องของข้อมูล และงานวิจัยนี้ได้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด IEC NO. HE69001

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

1) สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไป ปัญหาและอุปสรรครวมถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน

2) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนบ้านหนองเม็ก

Citation : เสกสรรค์ สนวา, และ ประจิตร ประเสริฐสังข์. (2569). รูปแบบการจัดการป่าชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองเม็ก ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, *10*(2), e301774. https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e301774

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ภายหลังจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มถูกนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยทำการจำแนกข้อมูลตามประเด็นสำคัญ จัดหมวดหมู่ และตีความเชิงเนื้อหา เพื่อสังเคราะห์รูปแบบการจัดการป่าชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนแล้ว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) (ผ่องพรรณ ตรัยมงคลกูล และสุภาพ ฉัตราภรณ์, 2543)

ผลการวิจัย (Research Results)

ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 56.00 มีช่วงอายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 28.33 ศึกษาอยู่ระดับประถมศึกษา จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 32.00 มีอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 45.00 อาศัยอยู่ในพื้นที่ 11-20 ปี จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 38.67 และเคยเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน จำนวน 235 คน คิดเป็นร้อยละ 78.33

ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนบ้านหนองเม็ก ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนบ้านหนองเม็ก ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ด้านการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\overline{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	การแปลผล
ด้านขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกติกาและแนวทางการจัดการป่าชุมชน	3.21	0.84	ปานกลาง
ด้านการประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชนยังไม่ทั่วถึง	3.17	0.88	ปานกลาง
ด้านข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมป่าชุมชนเข้าถึงยากหรือไม่ต่อเนื่อง	3.07	0.87	ปานกลาง
ด้านเอกสารหรือคำอธิบายเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชนมีความซับซ้อนเกินไป	2.94	0.86	ปานกลาง

Citation : Sonwa, S., & Prasertsang, P. (2026). Community Forest Management Model through Public Participation in the Nong Mek Community Forest Area, Ko Kaeo Subdistrict, Selaphum District, Roi Et Province. *Journal of Local Governance and Innovation, 10*(2), e301774. https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e301774

ด้านการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	การแปลผล
ด้านประชาชนส่วนใหญ่มีภาระงานประจำ ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้	2.95	0.92	ปานกลาง
ด้านเวลาในการจัดประชุมหรือทำกิจกรรมไม่เหมาะสมกับสมาชิกชุมชน	2.94	0.91	ปานกลาง
ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมป่าชุมชนมีผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของชาวบ้าน	2.97	0.88	ปานกลาง
ด้านประชาชนบางส่วนไม่เห็นความสำคัญของป่าชุมชน	2.96	0.86	ปานกลาง
ด้านขาดแรงจูงใจหรือผลประโยชน์ที่จับต้องได้ในการเข้าร่วม	2.97	0.91	ปานกลาง
ด้านประชาชนรู้สึกว่าเสียงของตนไม่มีผลต่อการตัดสินใจในชุมชน	2.90	0.86	ปานกลาง
ด้านคณะกรรมการป่าชุมชนขาดความต่อเนื่องในการทำงาน	2.93	0.90	ปานกลาง
ด้านการสื่อสารระหว่างคณะกรรมการกับประชาชนยังไม่ชัดเจน	2.94	0.91	ปานกลาง
ด้านการเปิดโอกาสให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจยังไม่เพียงพอ	2.99	0.91	ปานกลาง
ด้านขาดงบประมาณสนับสนุนในการทำกิจกรรมป่าชุมชน	3.11	0.96	ปานกลาง
ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกยังไม่ต่อเนื่อง	2.94	0.92	ปานกลาง
ด้านความร่วมมือระหว่างสมาชิกชุมชนยังไม่เข้มแข็ง	2.96	0.92	ปานกลาง
รวม	**2.99**	**0.89**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนบ้านหนองเม็ก ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.99; S.D. = 0.89) เมื่อพิจารณาโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก พบว่า ด้านขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกติกาและแนวทางการจัดการป่าชุมชน ($\bar{X}$ = 3.21; S.D. = 0.84) รองลงมาคือ ด้านการประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชนยังไม่ทั่วถึง ($\bar{X}$ = 3.17; S.D. = 0.88) และ

Citation : เสกสรรค์ สนวา, และ ประจิตร ประเสริฐสังข์. (2569). รูปแบบการจัดการป่าชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองเม็ก ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, *10*(2), e301774. https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e301774

ด้านขาดงบประมาณสนับสนุนในการทำกิจกรรมป่าชุมชน ($\bar{X}$ = 3.11; S.D. = 0.96) ตามลำดับ ส่วนด้านที่น้อยที่สุดคือ ด้านประชาชนรู้สึกว่าเสียงของตนไม่มีผลต่อการตัดสินใจในชุมชน ($\bar{X}$ = 2.90; S.D. = 0.86) เป็นต้น

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนบ้านหนองเม็ก ตำบล เกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนบ้านหนองเม็ก ตำบล เกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ด้านการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	การแปลผล
ด้านการวางแผนการจัดการป่าชุมชน	3.03	0.85	ปานกลาง
ด้านการดำเนินงานและจัดกิจกรรมในป่าชุมชน	3.01	0.87	ปานกลาง
ด้านการติดตามและประเมินผล	3.00	0.85	ปานกลาง
ด้านการใช้ประโยชน์และอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชุมชน	3.08	0.86	ปานกลาง
รวม	**3.03**	**0.85**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนบ้านหนองเม็ก ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.03; S.D. = 0.85) เมื่อพิจารณาโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก พบว่า ด้านการใช้ประโยชน์และอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชุมชน ($\bar{X}$ = 3.08; S.D. = 0.85) รองลงมาคือ ด้านการวางแผนการจัดการป่าชุมชน ($\bar{X}$ = 3.03; S.D. = 0.86) และด้านการดำเนินงานและจัดกิจกรรมในป่าชุมชน ($\bar{X}$ = 3.01; S.D. = 0.87) ตามลำดับ ส่วนด้านที่น้อยที่สุดคือ ด้านการติดตามและประเมินผล ($\bar{X}$ = 3.00; S.D. = 0.85) เป็นต้น

Citation : Sonwa, S., & Prasertsang, P. (2026). Community Forest Management Model through Public Participation in the Nong Mek Community Forest Area, Ko Kaeo Subdistrict, Selaphum District, Roi Et Province. *Journal of Local Governance and Innovation, 10*(2), e301774. https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e301774

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนบ้านหนองเม็ก

ตัวแปร	r	p-value
ด้านการวางแผนการจัดการป่าชุมชน	.682**	<0.001*
ด้านการดำเนินงานและจัดกิจกรรมในป่าชุมชน	.701**	<0.001*
ด้านการติดตามและประเมินผล	.655**	<0.001*
ด้านการใช้ประโยชน์และอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชุมชน	.743**	<0.001*

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนบ้านหนองเม็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .001$) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลางถึงสูง ทั้งนี้ ด้านการใช้ประโยชน์และอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชุมชนมีความสัมพันธ์สูงที่สุด ($r = .743$) รองลงมา ได้แก่ ด้านการดำเนินงานและจัดกิจกรรมในป่าชุมชน ($r = .701$) ด้านการวางแผนการจัดการป่าชุมชน ($r = .682$) และด้านการติดตามและประเมินผล ($r = .655$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนบ้านหนองเม็ก

ตัวแปรพยากรณ์	B	Beta (β)	t	p-value
ค่าคงที่ (Constant)	0.842	-	4.215	<0.001*
ด้านการวางแผนการจัดการป่าชุมชน	0.231	.284	4.876	<0.001*
ด้านการดำเนินงานและจัดกิจกรรมในป่าชุมชน	0.267	.315	5.442	<0.001*
ด้านการติดตามแลประเมินผล	0.188	.221	3.964	<0.001*
ด้านการใช้ประโยชน์และอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชุมชน	0.341	.396	6.283	<0.001*
$R = .812$, $R^2 = .659$, Adjusted $R^2 = .654$, $F = 142.376$, $p < .001$				

จากตารางที่ 4 พบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 4 ด้าน สามารถร่วมกันอธิบายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนบ้านหนองเม็กได้ร้อยละ 65.90 ($R^2 = .659$) มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<.001$) โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ด้านการใช้ประโยชน์และอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชุมชน (β =

Citation : เสกสรรค์ สนวา, และ ประจิตร ประเสริฐสังข์. (2569). รูปแบบการจัดการป่าชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองเม็ก ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, *10*(2), e301774. https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e301774

.396) รองลงมา ได้แก่ ด้านการดำเนินงานและจัดกิจกรรมในป่าชุมชน (β = .315) ด้านการวางแผนการจัดการป่าชุมชน (β = .284) และด้านการติดตามและประเมินผล (β = .221) ตามลำดับ

รูปแบบการจัดการป่าชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนบ้านหนองเม็ก ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนในพื้นที่ให้ความสำคัญกับการจัดการป่าชุมชน โดยยึดหลักการสำคัญคือ “การจัดการของชุมชนและเพื่อชุมชน” ดังนั้น จากการวิจัยจึงค้นพบการจัดการป่าชุมชนบ้านหนองเม็ก 4 รูปแบบ ได้แก่ *รูปแบบการวางแผน รูปแบบการระดมความคิดเห็น รูปแบบการตัดสินใจ และรูปแบบการใช้ประโยชน์* ดังนี้

ภาพที่ 2 การคืนเวทีข้อมูลการจัดการป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนบ้านหนองเม็ก
ที่มา: นักวิจัย (2569)

1) รูปแบบที่ 1 การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน (Participatory Planning) ผลการวิจัยพบว่า การเปิดเวทีสาธารณะเพื่อเปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดการป่าชุมชนบ้านหนองเม็กทั้งแผนระยะสั้น ระยะกลาง และแผนระยะยาว โดยผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าการมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนช่วยให้การจัดการป่าชุมชนมีความชัดเจน เกิดความร่วมมือในชุมชนมาก ตลอดจนมีแนวทางการบริหารจัดการป่าชุมชนบ้านหนองเม็กอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มขึ้น ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสะท้อนว่า

Citation : Sonwa, S., & Prasertsang, P. (2026). Community Forest Management Model through Public Participation in the Nong Mek Community Forest Area, Ko Kaeo Subdistrict, Selaphum District, Roi Et Province. *Journal of Local Governance and Innovation, 10*(2), e301774. https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e301774

“...ป่าชุมชนเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ เป็นแหล่งอาหาร แหล่งน้ำที่อุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านต้องร่วมแรงร่วมใจกันสำหรับการวางแผนเพื่อการจัดการป่าชุมชนร่วมกันและช่วยรักษาสมดุลสิ่งแวดล้อม ดังนั้น การวางแผนที่ดีย่อมมีชัยไปกว่าครึ่ง...”นาย ก (สัมภาษณ์, 10 มกราคม 2569)

2) รูปแบบที่ 2 การมีส่วนร่วมด้านการแสดงความคิดเห็น (Participatory Expression of Opinions) ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนมีการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็นผ่านการประชุม การจัดตั้งคณะกรรมการป่าชุมชน และการร่วมกำหนดกติกาการใช้ทรัพยากร การสำรวจและวิเคราะห์สภาพของป่าชุมชนบ้านหนองเม็ก รวมถึงการแดสงความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางการปลูกต้นไม้และเพื่อฟื้นฟูป่าชุมชนให้คงความอุดมสมบูรณ์คู่กับชุมชนตลอดไป ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสะท้อนว่า

“...มีการจัดประชุม รับฟังความคิดเห็น เปิดโอกาสให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รวมถึงจัดกิจกรรม เช่น ปลูกป่า วันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการอบรมให้ความรู้ ...”

นาย ข (สัมภาษณ์, 10 มกราคม 2569)

3) รูปแบบที่ 3 การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ (Participatory Decision-Making) ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชนเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทในการกำหนดทิศทางการพัฒนาป่าชุมชน รวมถึงการส่งเสริมการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากร การจัดทำแนวกันไฟป่า การใช้ความเชื่อและพิธีกรรมในการรักษาป่าชุมชน การพัฒนาป่าชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ในอนาคต ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสะท้อนว่า

“...เมื่อพูดถึงป่าชุมชนบ้านหนองเม็ก แม่เห็นว่าชุมชน ชาวบ้าน ผู้นำ พระสงฆ์ นักเรียน ควรมีส่วนในการตัดสินใจร่วมกันเพื่อดูแลป่าชุมชน เพื่ออนาคตป่าชุมชนแห่งนี้จะเป็นแหล่งเรียนรู้ และเป็นแหล่งท่องเที่ยว จะได้สร้างรายได้ให้กับชาวบ้าน ...”

นาง ค (สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2569)

4) รูปแบบที่ 4 การมีส่วนร่วมด้านการใช้ประโยชน์ (Participatory Utilization) ผลการวิจัยพบว่า การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนมุ่งเน้นการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร โดยมองว่าป่าชุมชนเป็น “ทรัพยากรร่วม” ที่ทุกคนมีสิทธิ์ในการเข้าถึงทรัพยากรร่วมกัน มีการดูแลและรักษาไว้ และสามารถใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนร่วมกัน ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสะท้อนว่า

“..:เปิดโอกาสให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เช่น ปลูกป่า และการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน...”

นาง ค (สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2569)

จากการวิเคราะห์ทั้ง 4 ประเด็นข้างต้น พบว่า การจัดการป่าชุมชนบ้านหนองเม็กอยู่บนหลักการ“การจัดการของชุมชนและเพื่อชุมชน” ที่ต้องเกิดจากการอาศัยพลังความร่วมมือเครือข่ายอย่างน้อย 2 กลุ่มคือ (1) กลุ่มบุคคล ได้แก่ ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน พระสงฆ์ และนักเรียน และ (2) กลุ่มองค์กร ได้แก่ เทศบาลตำบลเกาะแก้ว และโรงเรียนบ้านหนองเม็ก ก็ควรมีบทบาทสำคัญในส่งเสริมให้นักเรียนเกิด

Citation : เสกสรรค์ สนวา, และ ประจิตร ประเสริฐสังข์. (2569). รูปแบบการจัดการป่าชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองเม็ก ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, *10*(2), e301774. https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e301774

ความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักในคุณค่าของป่าชุมชนรวมถึงการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน ซึ่งทั้ง 2 กลุ่มต้องร่วมกันในการวางแผน การแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ และการใช้ประโยชน์ โดยวางบทฐานคิดสำคัญคือ ป่าชุมชนบ้านหนองเม็ก “ทรัพยากรร่วม” ที่ต้องช่วยกันในการดูแลรักษาเพื่อความยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนบ้านหนองเม็ก ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัจจัยสำคัญเกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกติกาและแนวทางการจัดการป่าชุมชน การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารยังไม่ทั่วถึง รวมทั้งการขาดงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินกิจกรรมด้านป่าชุมชน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า แม้ประชาชนจะมีความตระหนักต่อความสำคัญของป่าชุมชน แต่การมีส่วนร่วมอาจยังไม่เกิดขึ้นอย่างเต็มศักยภาพ เนื่องจากข้อจำกัดด้านข้อมูล ความเข้าใจ และปัจจัยสนับสนุนในการดำเนินงาน ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรชุมชนมิได้ขึ้นอยู่กับความต้องการของประชาชนเพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับกระบวนการสร้างการรับรู้และการสนับสนุนจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง หากประชาชนไม่ได้รับข้อมูลที่เพียงพอหรือไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง อาจส่งผลให้เกิดการรับรู้ว่าการจัดการป่าชุมชนเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการหรือผู้นำชุมชนเพียงกลุ่มเดียว ส่งผลให้ระดับการมีส่วนร่วมลดลง และอาจกระทบต่อความเข้มแข็งของการจัดการทรัพยากรในระยะยาว สอดคล้องกับงานวิจัยของสุวัฒ ดวงแสนพุด (2564) ที่พบว่า ปัญหาการจัดการป่าชุมชนมีความเชื่อมโยงกับปัญหาทางสังคมหลายประการ โดยประชาชนบางส่วนมองว่ากิจกรรมหรือโครงการเกี่ยวกับป่าชุมชนเป็นภาระหน้าที่หลักของคณะกรรมการป่าชุมชน และมองว่าการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นเรื่องที่ยุ่งยาก จึงไม่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ส่งผลให้ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Cohen and Uphoff (1980) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนจะเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพเมื่อประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารที่เพียงพอ มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง และตระหนักถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการมีส่วนร่วม ขณะเดียวกันยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Arun Agrawal and Clark C. Gibson (1999) ที่กล่าวว่า ความสำเร็จของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติขึ้นอยู่กับความร่วมมือของคนในชุมชน การสื่อสารอย่างทั่วถึง และการสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของทรัพยากรร่วมกัน หากประชาชนยังรับรู้ว่าการจัดการทรัพยากรเป็นหน้าที่ของบุคคลหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเพียงลำพัง อาจส่งผลให้การมีส่วนร่วมลดลงและก่อให้เกิดข้อจำกัดต่อความยั่งยืนของการจัดการป่าชุมชนในอนาคต

Citation : Sonwa, S., & Prasertsang, P. (2026). Community Forest Management Model through Public Participation in the Nong Mek Community Forest Area, Ko Kaeo Subdistrict, Selaphum District, Roi Et Province. *Journal of Local Governance and Innovation, 10*(2), e301774. https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e301774

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนบ้านหนองเม็ก ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนบ้านหนองเม็ก อยู่ในระดับปานกลาง โดยปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชุมชนมีอิทธิพลสูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ การดำเนินกิจกรรมป่าชุมชน การวางแผน และการติดตามประเมินผล ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนจะเกิดขึ้นอย่างเข้มแข็งเมื่อชุมชนสามารถสร้างสมดุลระหว่างการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ทรัพยากร พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในกระบวนการจัดการป่าชุมชนอย่างต่อเนื่อง ทั้งในมิติของการตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม และการติดตามผล อันจะนำไปสู่การจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของทนงศักดิ์ ปัดสินธุ์ (2563) พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนเกิดจากการใช้ประโยชน์ การอนุรักษ์ การฟื้นฟูทรัพยากร และการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการป่า รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของฐิติพงศ์ ศาสตร์แก้ว, อิศเรศ ศันสนีย์วิทยกุล และจีระ ประทีป (2561) พบว่า ปัจจัยด้านผู้นำชุมชน การสนับสนุนจากภาครัฐ และแรงจูงใจของประชาชน เป็นปัจจัยสำคัญต่อการมีส่วนร่วมนอกจากนี้ ยังสามารถอธิบายผ่านแนวคิดการจัดการทรัพยากรร่วมของ Elinor Ostrom (1990) กล่าวว่า การจัดการทรัพยากรจะเกิดประสิทธิภาพเมื่อสมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดกติกา ติดตาม และรับผิดชอบร่วมกัน รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดการมีส่วนร่วมของ Sherry Arnstein (1969) ที่ชี้ให้เห็นว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทในการตัดสินใจและบริหารจัดการทรัพยากรจะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและความยั่งยืนของการจัดการป่าชุมชนในระยะยาว

รูปแบบการจัดการป่าชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนบ้านหนองเม็ก ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

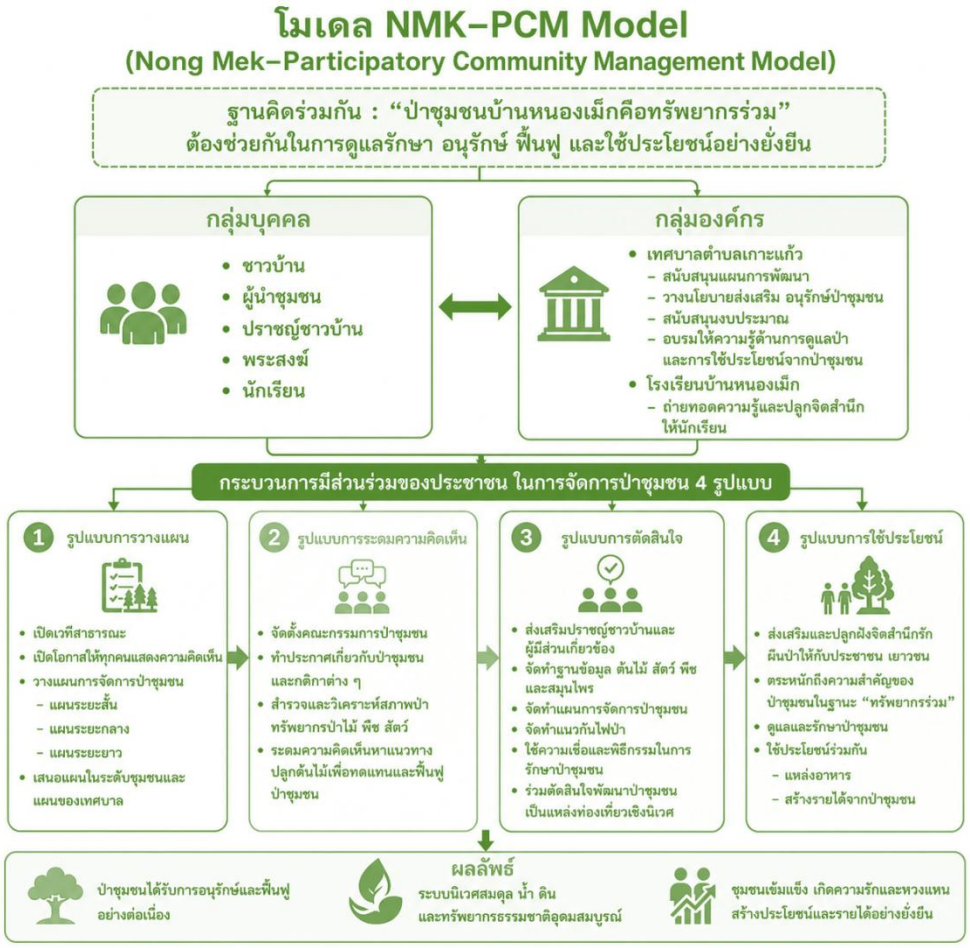
ผลการวิจัยพบว่า การจัดการป่าชุมชนต้องเกิดจากเครือข่ายความร่วมมือ 2 กลุ่มคือ (1) กลุ่มบุคคล ได้แก่ ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน พระสงฆ์และนักเรียน และ และ (2) กลุ่มองค์กร ได้แก่ เทศบาลตำบลเกาะแก้วโรงเรียนบ้านหนองเม็ก ซึ่งต้องเข้ามามีบทบาทในการวางแผน การแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ และการใช้ประโยชน์โดยการมีแนวคิดร่วมกันว่า ป่าชุมชนบ้านหนองเม็กคือ “ทรัพยากรร่วม”ซึ่งสามารถอธิบายได้ตามแนวคิดของ Elinor Ostrom (1990) ที่กล่าวว่า การบริหารจัดการทรัพยากรสาธารณะจะเกิดความยั่งยืน เมื่อสมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมกำหนดกติกาและมีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วม อีกทั้งยังสะท้อนแนวคิดของ Robert D. Putnam (1993) ที่มองว่าความไว้วางใจ เครือข่ายความสัมพันธ์ และความร่วมมือของสมาชิกในชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จ และผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของฐิติพงศ์ ศาสตร์แก้ว และคณะ (2561) และณรงค์ เป็งเส้า และคณะ (2564) ที่พบว่าการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมถึงสอดคล้องกับแนวคิดธรรมาภิบาลของ United Nations Development Programme (1997) ที่เน้นการมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ และความโปร่งใสในการบริหารจัดการทรัพยากร และยังสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 15 ดังนั้น

Citation : เสกสรรค์ สนวา, และ ประจิตร ประเสริฐสังข์. (2569). รูปแบบการจัดการป่าชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองเม็ก ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, *10*(2), e301774. https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e301774

การจัดการป่าชุมชนบ้านหนองเม็กจะมีความยั่งยืนได้ต้องเกิดจากความต้องการของคนจากรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่ง ผ่านกระบวนการสืบทอดทางภูมิปัญญา การถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ และอาศัยพลังจากประชาชน ภาครัฐ ภาคเอกชน และท้องถิ่น จึงจะช่วยให้การจัดการป่าชุมชนเกิดความยั่งยืนตลอดไป

ความรู้ใหม่ (New Knowledge)

จากการวิจัย นักวิจัยจึงทำการสังเคราะห์รูปแบบการจัดการป่าชุมชนบ้านหนองเม็ก โดยวิธีการคืนข้อมูลสู่ชุมชนและใช้ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อยืนยันความถูกต้องจึงเกิดเป็นโมเดลสำหรับพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองเม็ก เรียกว่า “**NMK–PCM Model**” (Nong Mek–Participatory Community Management Model)

ภาพที่ 3 รูปแบบการจัดการป่าชุมชน เรียกว่า “NMK–PCM Model” (Nong Mek–Participatory Community Management Model)
ที่มา: นักวิจัย (2569)

Citation : Sonwa, S., & Prasertsang, P. (2026). Community Forest Management Model through Public Participation in the Nong Mek Community Forest Area, Ko Kaeo Subdistrict, Selaphum District, Roi Et Province. *Journal of Local Governance and Innovation, 10*(2), e301774. https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e301774

จากภาพข้างต้นพบว่า **โมเดล NMK–PCM Model** หรือ **Nong Mek–Participatory Community Management Model** นี้ เป็นกระบวนการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน วางบนฐานคิดที่สำคัญคือ *“ป่าชุมชนบ้านหนองเม็กเป็นทรัพยากรร่วม”* โดยอาศัยพลังเครือข่าย 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มบุคคลและกลุ่มองค์กรต้องส่งเสริมและสนับสนุนอย่างจริงจัง เช่น การส่งเสริมด้านนโยบาย การประสานความร่วมมือ การสนับสนุนทรัพยากร และการสร้างกลไกกำกับดูแลร่วมกัน โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมใน 4 มิติ ได้แก่ (1) การร่วมวางแผน (2) การร่วมคิดและเสนอความคิดเห็น (3) การร่วมตัดสินใจ และ (4) การร่วมใช้ประโยชน์ เมื่อประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนมากเท่าใดย่อมส่งผลลัพธ์ที่ดีขึ้นมากเท่านั้น กล่าวคือ ป่าชุมชนได้รับการดูแล อนุรักษ์และฟื้นฟูอย่างต่อเนื่อง ระบบนิเวศมีความสมดุลและชุมชนมีความเข้มแข็ง เป็นต้น ดังนั้น โมเดลนี้จึงชี้ให้เห็นว่า “การมีส่วนร่วมในเชิงกระบวนการ” เมื่อได้รับการหนุนเสริมจากกลุ่มบุคคลและองค์กรในรูปแบบเครือข่ายย่อมนำไปสู่ “การจัดการป่าชุมชนเพื่อชุมชน” อย่างยั่งยืน อันสะท้อนถึงการเกิดความเป็นเจ้าของร่วม ความรับผิดชอบร่วม และความสามารถของชุมชนในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างสมดุล

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคีเครือข่าย ควรมีกระบวนการส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชนเพื่อให้ประชาชนในเขตพื้นที่ป่าชุมชนเกิดความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้อง

2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชาวบ้าน ควรมีการพัฒนาพื้นที่ป่าชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนทางธรรมชาติเพื่อให้ประชาชนและผู้สนใจได้มีโอกาสในการเรียนรู้และศึกษาธรรมชาติในป่าชุมชนบ้านหนองเม็ก

3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้นำชุมชน ควรมีการส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจให้กับกรรมการป่าชุมชน เช่น การมีค่าตอบแทน การประกาศเกียรติคุณเพื่อให้คณะกรรมการป่าชุมชนเกิดความภูมิใจ

4) โรงเรียนและสถานการศึกษาในพื้นที่ ควรมีการจัดหลักสูตรการเรียนรู้สำหรับนักเรียนในพื้นที่ให้มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับพันธุ์ไม้ พืช สัตว์ป่าและเห็ดต่างๆ

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับการวิจัยในอนาคต ควรดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการป่าชุมชนว่ามีลักษณะและรูปแบบของความร่วมมืออย่างไร

Citation : เสกสรรค์ สนวา, และ ประจิตร ประเสริฐสังข์. (2569). รูปแบบการจัดการป่าชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองเม็ก ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, *10*(2), e301774. https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e301774

เอกสารอ้างอิง (References)

กนกวรรณ ทุมอนันต์, อดิศักดิ์ทุมอนันต์, และฉัตรชัย ชมชารี. (2564). การจัดการป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา ป่าชุมชนดงหันบ้านท่าม่วง ตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์*, 5(1), 33-41.

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2550). *การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินนโยบายของรัฐบาลด้านการบริการจัดหางาน.* กรุงเทพมหานคร: กองแผนงานและสารสนเทศ กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน.

ฐิติพงศ์ ศาสตร์แก้ว, อิศเรศ ศันสนีย์วิทยกุล, และจีระ ประทีป. (2561). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารการจัดการสมัยใหม่*, 16(2), 187–198.

ณรงค์ เป็งเส้า, สายสกุล ฟองมูล, พหล ศักดิ์คะทัศน์, และพุฒิสรรค์ เครือคำ. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร*, 38(2), 144–156.

ทนงศักดิ์ ปัดสินธุ์. (2563). ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการใช้ประโยชน์และการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนของประชาชนบ้านเม็กใหม่พัฒนา ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*, 9(1), 163–177.

นันทพงศ์ ปุณขันธ์. (2552). *การจัดการป่าชุมชนกับวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่น.* มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล. (2548). *ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy)*. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น.* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

ปลายฟ้า โตศักดิ์สิทธิ์. (2566). *ศึกษาและวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างแนวคิดว่าด้วยการจัดการทรัพยากรร่วมโดยมีชุมชนเป็นฐานกับพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562*. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]

ผ่องพรรณ ตรัยมงคลกูล และสุภาพ ฉัตราภรณ์. (2543). การออกแบบการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ผู้ใหญ่บ้านบ้านหนองเม็ก. (2569). *ข้อมูลทะเบียนราษฎรและจำนวนประชากรบ้านหนองเม็ก ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด [เอกสารอัดสำเนา].* ร้อยเอ็ด: บ้านหนองเม็ก.

มูลนิธิสืบนาคะเสถียร. (2567). สถานการณ์ป่าไม้ไทย ปี 2567. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสืบนาคะเสถียร.

วัชรพงศ์ บุหลันพฤกษ์. (2543). *การดำเนินการโครงการจัดตั้งป่าชุมชนของบ้านแม่หาร จังหวัดแม่ฮ่องสอน.* เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

Citation : Sonwa, S., & Prasertsang, P. (2026). Community Forest Management Model through Public Participation in the Nong Mek Community Forest Area, Ko Kaeo Subdistrict, Selaphum District, Roi Et Province. *Journal of Local Governance and Innovation, 10*(2), e301774. https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e301774

สาคร พรหมโคตร, พระครูอนุกูลปริยัติการ และพระกฤษดา กิตฺติโสภโณ. (2568). การปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาล. *วารสารวิชาการสังคมศาสตร์สมัยใหม่*, 1(5), 1–13. สืบค้นจาก https://so19.tci-thaijo.org/index.php/J_ASS/article/view/551.

สุจิตรา สามัคคีธรรม, สมศักดิ์ สามัคคีธรรม และสุวิมล ไชยพันธ์พงษ์. (2561). การจัดการทรัพยากรร่วม: แนวคิด ทฤษฎี และการประยุกต์ใช้. *วารสารร่มพฤกษ์ มหาวิทยาลัยเกริก*, 36(2), 10–31.

สุวัฒ ดวงแสนพุด. (2564). การจัดการป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาป่าชุมชนภูปอบ บ้านวังน้ำมอก ตำบลพระพุทธบาท อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 15(1), 93–107. . สืบค้นจาก https://so05.tci-thaijo.org/index.php/rmuj/article/view/250836

Agrawal, A., & Gibson, C. C. (1999). Enchantment and disenchantment: The role of community in natural resource conservation. *World Development*, 27(4), 629–649.

Arnstein, S. R. (1969). A ladder of citizen participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35(4), 216–224.

Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1980). Participation's place in rural development: Seeking clarity through specificity. *World Development*, 8(3), 213–235.

Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of psychological testing*. (3rd ed.). New York: Harper & Row.

Ostrom, E. (1990). *Governing the commons: The evolution of institutions for collective action*. Cambridge: Cambridge University Press.

Putnam, R. D. (1993). Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy. Princeton University Press.

United Nations Development Programme. (1997). *Governance for sustainable human development*. New York: United Nations Development Programme.

World Commission on Environment and Development. (1987). *Our common future*. Oxford: Oxford University Press.

Citation : เสกสรรค์ สนวา, และ ประจิตร ประเสริฐสังข์. (2569). รูปแบบการจัดการป่าชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตพื้นที่ป่าชุมชนบ้านหนองเม็ก ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, *10*(2), e301774. https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e301774